
Σεμινάριο σε Λειτουργούς Κοινωνικής Ευημερίας για την καταπολέμηση της βίας κατά
των γυναικών και κοριτσιών στην Κύπρο,
Λευκωσία, 27-28 Ιανουαρίου 2015

*«Έμφυλη βία μέσα από την εμπειρία του Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως και
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, προβληματισμοί και προκλήσεις»*

Νάσια Διονυσίου,
Λειτουργός Γραφείου Επιτρόπου Διοικήσεως

Η βία συνιστά ένα **ιδιαίτερα τραυματικό γεγονός**, που αφήνει έντονες και δυσεπούλωτες πληγές σε όποιον την βιώνει, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, καταγωγής ή κοινωνικού και πολιτισμικού στρώματος. Αποτελεί μια **οξεία επίθεση** στις πιο συστατικές και ιδιαίτερες πτυχές της προσωπικότητας του προσώπου, όπως της ελευθερίας και της αξιοπρέπειάς του, της σωματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής του ακεραιότητας και της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής του αυτονομίας και θέτει σε κίνδυνο, όχι μόνο την υγεία και τη ζωή του, αλλά και τη λειτουργικότητα και κανονικότητά του στις διαπροσωπικές και τις κοινωνικές του σχέσεις. Ως αποτέλεσμα, **οι συνέπειες της βίας επεκτείνονται** όχι μόνο στο άτομο που την δέχεται, αλλά και στην οικογένειά του, στο χώρο της κοινότητάς και της εργασίας του, στην κοινωνία και στην οικονομία του τόπου του ευρύτερα.

Η βία που στρέφεται κατά προσώπου λόγω φύλου, ταυτότητας ή έκφρασης του φύλου του εν λόγω προσώπου ή θίγει δυσανάλογα πρόσωπα συγκεκριμένου φύλου νοείται ως **βία λόγω φύλου ή αλλιώς ως έμφυλη βία**. Και είναι γεγονός ότι, για να δανειστώ τα λόγια του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, *«σε ολόκληρο τον κόσμο – και πράγματι και σε ολόκληρη την Ευρώπη – οι γυναίκες είναι που κακοποιούνται και απειλούνται»*. Όπως, επίσης, επεσήμανε ο Διευθυντής του ΟΘΔ κατά την παρουσίαση της έρευνας του Οργανισμού για την έκταση της βίας στα κράτη μέλη

της Ε.Ε., η βία κατά των γυναικών *«είναι ένα κακό σε όλη την Ευρώπη. Οι γυναίκες δεν είναι ασφαλείς στον δρόμο, δεν είναι ασφαλείς στον χώρο εργασίας τους, και τέλος, δεν είναι ασφαλείς ούτε μέσα στο σπίτι τους»*.

Τελικά φαίνεται ότι **το φύλο είναι συνώνυμο με την ανασφάλεια**. Υπολογίζεται ότι 13 εκατ. γυναίκες έχουν υποστεί κάποιο είδος σωματικής βίας. Από αυτές, ένας αριθμός περίπου 3,7 εκατ. έπεσαν θύματα βιασμού ή σεξουαλικής επίθεσης κατά τους 12 μήνες πριν από τη μελέτη, που διεξήγαγε ο ΟΘΔ. Από άλλες μελέτες έχει διαφανεί ότι περίπου 3,500 γυναίκες κάθε χρόνο στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πεθαίνουν εξαιτίας βίας που τους ασκείται από νυν ή πρώην συντρόφους τους.

Βρισκόμαστε, συνεπώς, μπροστά όχι από μεμονωμένα ατυχή φαινόμενα ή από ανθρώπινες τραγωδίες **βρισκόμαστε μπροστά από μία επιδημία**: Η βία κατά των γυναικών είναι, όχι μόνο, **σοβαρή, διαχρονική και διαδεδομένη**, αλλά δυστυχώς σε πολλές μορφές της είναι **συσκοτισμένη, αδιόρατη, ακόμα και αποδεκτή**. Η αθέατη πλευρά των συμπεριφορών βίας μέσα στο οικογενειακό, εργασιακό, κοινωνικό περιβάλλον, ο μεγάλος σκοτεινός αριθμός αυτών των περιστατικών, λόγω της δυσκολίας του θύματος να καταγγείλει τον δράστη και η αδυναμία ή και απροθυμία των αρμόδιων αρχών να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν τη βία κατά των γυναικών ως αδικηματική συμπεριφορά έχουν ως αποτέλεσμα τη **δαιώνιση της βίας**. Μαζί της δαιωνίζεται και η ιστορική ανισότητα εις βάρος των γυναικών και υπονομεύονται σοβαρά οι προσπάθειες για δημιουργία συνθηκών πλήρους και ισότιμης απόλαυσης όλων των δικαιωμάτων απ' όλους τους ανθρώπους.

Ο Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στα πλαίσια της άσκησης των διευρυμένων αρμοδιοτήτων που του έχουν παραχωρηθεί τόσο για την προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και για την προώθηση της αρχής της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων, έχει κατά τα τελευταία έτη ασχοληθεί

επισταμένα με διάφορες πτυχές και εκφάνσεις του φαινομένου της έμφυλης βίας, η οποία περιλαμβάνει τη βία στο πλαίσιο στενών σχέσεων, τη σεξουαλική βία (συμπεριλαμβανομένων του βιασμού, της σεξουαλικής επίθεσης και της σεξουαλικής παρενόχλησης), την παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking), την εμπορία ανθρώπων, τη δουλεία, καθώς και διάφορες μορφές επιβλαβών πρακτικών όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Αυτό το οποίο επιδιώχθηκε μέσα από τις παρεμβάσεις του Γραφείου ήταν να καταστεί σαφές ότι η βία κατά των γυναικών, στη δημόσια ή την ιδιωτική σφαίρα, συνιστά, αφενός, «βία με βάση το φύλο» και, άρα, διάκριση λόγω φύλου, και, αφετέρου, παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφού έχει ως αποτέλεσμα να βλάπτει την απόλαυση από τις γυναίκες θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών τους. Παράλληλα, έγινε προσπάθεια να αποκαλυφθούν οι πολλαπλές διακρίσεις οι οποίες μπορεί να συμπλέκονται σε μια συμπεριφορά, αφού μια γυναίκα είναι εκ των πραγμάτων περισσότερο ευάλωτη σε βία και για λόγους που συνδέονται με την καταγωγή της, το πολιτισμικό της υπόβαθρο, το καθεστώς παραμονής της, κάποια αναπηρία της, ενδεχόμενη κατάσταση εγκυμοσύνης της, το σεξουαλικό προσανατολισμό της ή την ταυτότητα φύλου της.

Το κείμενο ζητούμενο που τίθεται μέσω των παρεμβάσεων του Γραφείου μας είναι η ανάγκη όπως μία ειδική έκφανση της ισότητας των φύλων, όπως είναι η καταπολέμηση της έμφυλης βίας, μεταφραστεί και μετουσιωθεί σε γενική πολιτική του κράτους. Ή για να το πω με διαφορετικά λόγια, είναι απαραίτητο όπως η διάσταση του φύλου ενσωματωθεί σε όλες τις δράσεις και πολιτικές του κράτους που αφορούν στην καταπολέμηση της βίας, οι οποίες μπορεί να σχετίζονται με ζητήματα ποινικής δικαιοσύνης, ασφάλειας, δημόσιας υγείας, οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ένταξης.

Ας μην ξεχνούμε, και είναι ιδιαίτερα σημαντικό, πως η έμφυλη βία, σε κάθε μορφή και σε όποιο περιβάλλον εκδηλώνεται **συνιστά πάντοτε βία**. Δεν αποτελεί ιδιωτική διαφορά, δεν αποτελεί οικογενειακή υπόθεση – **είναι έγκλημα**. Ακόμα και όταν πρόκειται για βία που συμβαίνει σε στενή σχέση ή στα πλαίσια μιας οικογένειας, οπότεν σε αυτή την περίπτωση έχουμε και διάρρηξη ή εκμετάλλευση μιας σχέσης εμπιστοσύνης, και **πάλι αυτό που θίγεται είναι το έννομο αγαθό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ανθρώπινης υπόστασης** και όχι αυτή καθ' αυτή η εμπιστοσύνη ή η σχέση. Είναι και πάλι έγκλημα και μάλιστα πιο ειδεχθές αφού το θύμα εξαιτίας της στενής αυτής σχέσης είναι πιο εξαρτημένο από το θύμα και πιο ευάλωτο. Είναι έγκλημα και ως έγκλημα θίγει το ίδιο το κράτος και ενδιαφέρει το ίδιο το κράτος και είναι στο κράτος που εναπόκειται η ευθύνη να προλάβει τη βία, να την αποτρέψει, να την διώξει, να την τιμωρήσει. Είναι στο κράτος, **δηλαδή σ' εσάς**, και **όχι** στο άτομο που την υφίσταται.

Και είναι εξίσου σημαντικό να επισημανθεί, και είμαι βέβαιη πως και από τη δική σας εμπειρία το γνωρίζετε πολύ καλά ότι, τα θύματα ή καλύτερα οι γυναίκες που επιβιώνουν της βίας τις περισσότερες φορές δεν αποτείνονται στις αρχές γιατί **δεν μπορούν να σηκώσουν** το βάρος της καταγγελίας, **δεν μπορούν να αντέξουν** τις μακρές και ψυχοφθόρες δικαστικές διαδικασίες, **δεν είναι σε θέση να διαχειριστούν** τις συνέπειες των αλλαγών στη ζωή τους. Και τούτο έχει ως αποτέλεσμα **να εγκλωβίζονται σ' ένα φαύλο κύκλο της βίας, αυτοενοχοποίησης και επαναθυματοποίησης**. Κι αυτό συμβαίνει ακόμη περισσότερο όταν εξαρτούνται από το πρόσωπο που τους ασκεί βία, είτε **συναισθηματικά**, όταν π.χ. είναι ο πατέρας των παιδιών τους ή οι ίδιες βρίσκονται αποκομμένες από κάποιο συγγενικό ή άλλο υποστηρικτικό περιβάλλον, **οικονομικά**, είτε στα πλαίσια γάμου είτε στα πλαίσια εργασιακής σχέσης, ή και **διοικητικά**, όταν λ.χ. το δικαίωμα διαμονής τους εξαρτάται από τη σχέση τους με τον θύτη.

Εξαιτίας των πιο πάνω, αναγνωρίζεται σήμερα ότι οι γυναίκες που υπήρξαν θύματα βίας λόγω φύλου απαιτούν ειδική υποστήριξη και προστασία λόγω του υψηλού κινδύνου που

συνεπάγεται τόσο η πρωτογενής βία που τους ασκείται, όσο και το ενδεχόμενο δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης που συνδέονται με τέτοιου είδους βία. Επισημαίνω, στο σημείο αυτό, ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο για τη ζωή τους όταν αποφασίζουν να φύγουν από τις βίαιες σχέσεις στις οποίες βρίσκονται. Και, δυστυχώς, αυτό αποκαλύπτεται και από την πρόσφατη σειρά ανθρωποκτονιών που διαπράχθηκαν στη χώρα μας με δράστες άντρες και θύματα γυναίκες που βρίσκονταν σε διαδικασία χωρισμού.

Ειδικές προβλέψεις για το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου και περιεκτικού πλαισίου, πολιτικών και μέτρων για την προστασία και τη στήριξη όλων των θυμάτων βίας κατά των γυναικών και ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνονται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, την οποία έχει δεσμευθεί ότι θα υπογράψει και θα κυρώσει και η Κύπρος.

Ανάμεσα στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση και οι οποίες αφορούν άμεσα τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας είναι **γενικές υποχρεώσεις υποστήριξης**, που θα διασφαλίζουν ότι τα θύματα θα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που διευκολύνουν την ανάκαμψή τους από τη βία, όπως νομική και ψυχολογική συμβουλευτική, οικονομική βοήθεια, στέγαση, εκπαίδευση, κατάρτιση και βοήθεια για εύρεση εργασίας. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα θύματα έχουν πρόσβαση σε υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες και ότι οι υπηρεσίες διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους και οι επαγγελματίες είναι εκπαιδευμένοι για να βοηθήσουν τα θύματα και να τα παραπέμπουν στις κατάλληλες υπηρεσίες. Ταυτόχρονα, θεσμοθετείται και η υποχρέωση για παροχή σε κατάλληλη γεωγραφική κατανομή, **άμεσων, βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμών εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης** στις γυναίκες θύματα βίας και τα παιδιά τους, ενώ περιλαμβάνονται και ειδικές προβλέψεις για τη δημιουργία κατάλληλων, εύκολα προσβάσιμων καταφυγίων σε επαρκή αριθμό για την παροχή ασφαλούς στέγασης και την ενεργή προσέγγιση των θυμάτων, τη δημιουργία δωρεάν τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας για όλο το κράτος σε

εικοσιτετράωρη βάση για παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και τη δημιουργία κατάλληλων, εύκολα προσβάσιμων κέντρων παραπομπής θυμάτων βιασμού ή σεξουαλικής βίας.

Αξίζει, επιπρόσθετα, να υπογραμμιστεί ότι βάσει της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες επιβολής ανταποκρίνονται **έγκαιρα και κατάλληλα** προσφέροντας την **αρμόζουσα και άμεση** προστασία στα θύματα. Θα πρέπει, δε, να γίνεται από όλες τις σχετικές αρχές **αξιολόγηση του κινδύνου**, της σοβαρότητας της κατάστασης και του κινδύνου επαναλαμβανόμενης βίας διεξάγεται από όλες τις σχετικές αρχές ώστε να επιτυγχάνεται **αποτελεσματική διαχείριση** του κινδύνου και να παρέχεται συντονισμένη ασφάλεια και υποστήριξη.

Υποστήριξη θα πρέπει, σύμφωνα με τη Σύμβαση, να παρέχεται στα θύματα **και καθ' όλη τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών**. Πρόσθετες προβλέψεις που αποσκοπούν, ειδικότερα, στο να εξασφαλίσουν ότι τα θύματα της εγκληματικότητας τυγχάνουν πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας και είναι ικανά να συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία εμπεριέχονται **και στη σχετική Οδηγία της Ε.Ε.** (Οδηγία 2012/29), με την οποία η Κύπρος θα πρέπει να συμμορφωθεί μέχρι το Νοέμβριο του τρέχοντος έτους.

Στην Οδηγία υπογραμμίζεται ότι τα θύματα της εγκληματικότητας θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να αντιμετωπίζονται με σεβασμό, ευαισθησία και επαγγελματισμό και χωρίς κανενός είδους διακρίσεις. Σε όλες τις επαφές με τις αρμόδιες αρχές, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η προσωπική κατάσταση και οι άμεσες ανάγκες των θυμάτων, καθώς και η ηλικία, το φύλο, η ενδεχόμενη αναπηρία και η ωριμότητα των θυμάτων της εγκληματικότητας. Σε πρόσωπα που είναι εξαιρετικά ευάλωτα ή σε καταστάσεις κατά τις οποίες διατρέχουν ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο βλάβης, όπως πρόσωπα κατά των οποίων ασκείται κατ' επανάληψη βία στο πλαίσιο στενών σχέσεων ή τα θύματα βίας λόγω φύλου, θα πρέπει να παρέχεται ειδική υποστήριξη που θα βασίζεται σε ολοκληρωμένη και στοχευμένη προσέγγιση η οποία λαμβάνει υπόψη κυρίως τις ειδικές ανάγκες των

θυμάτων, τη σοβαρότητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης, καθώς και τη σχέση ανάμεσα στα θύματα, τους δράστες, τα παιδιά και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους.

Βασικό καθήκον των υπηρεσιών αυτών και του προσωπικού τους, που έχουν καίριο ρόλο στην υποστήριξη του θύματος ώστε να συνέλθει από τη βλάβη ή το τραύμα που έχει πιθανώς υποστεί και να τα ξεπεράσει, θα πρέπει να είναι η ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά του, ώστε τα θύματα να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις σε ενθαρρυντικό περιβάλλον που τα αντιμετωπίζει με αξιοπρέπεια, σεβασμό και ευαισθησία.

Όλα τα πιο πάνω θα πρέπει να οδηγήσουν σε μια **συνολική μεταρρύθμιση** του τρόπου με τον οποίο σε εθνικό επίπεδο προσεγγίζουμε το ζήτημα της καταπολέμησης της έμφυλης βίας. Η μεταρρύθμιση αυτή θα έχει ως αφετηρία την υποχρέωση ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές που αφορούν στην βία κατά των γυναικών. Ταυτόχρονα, θα εστιάζει στη δημιουργία πιο στοχευμένων και πιο αποτελεσματικών υπηρεσιών παροχής βοήθειας και στήριξης προς τα θύματα, οι οποίες όπως διαπιστώνεται και σε πρόσφατη έρευνα του ΟΘΔ της ΕΕ απουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό από τα ευρωπαϊκά κράτη.

Στο επίκεντρο αυτής της αναδιαμόρφωσης θα βρεθούν αναπόφευκτα και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, οι οποίες ήδη βαρύνονται με σημαντικές ευθύνες στον τομέα αυτό. Ήδη είναι οι Λειτουργοί των ΥΚΕ που καλούνται να παρέμβουν όταν διαπιστώνουν περιπτώσεις άσκησης βίας στην οικογένεια, που καλούνται να προστατεύσουν, να καθοδηγήσουν και να στηρίξουν τα θύματα βίας, να αξιολογήσουν την ασφάλειά τους, να καλύψουν για τις άμεσες και μακροπρόθεσμες ανάγκες των γυναικών και των παιδιών τους, να συμβάλουν στον τερματισμό της βίας, να ενισχύσουν ή και να υποκαταστήσουν τη μαρτυρία ενός θύματος στο δικαστήριο. Και πρέπει πράγματι να αναγνωριστεί στους λειτουργούς αυτούς, **σ' εσάς δηλαδή**, ο επαγγελματισμός και η

ευαισθησία που επιδεικνύετε, κάτω από αντίξοες εν πολλοίς συνθήκες, με περιορισμένους πόρους και μέσα και σε μια περίοδο που οξύνονται τα κοινωνικά προβλήματα και εντάσεις.

Όμως είναι αρκετά τα πιο πάνω για μπορούμε καταφατικά να πούμε ότι οι ΥΚΕ μπορούν να ανταποκριθούν στο νέο, πιο σύνθετο και πιο απαιτητικό ρόλο που τους ανατίθεται;

Κατ' αρχάς, επιτρέψτε μου να παρατηρήσω το εξής: Ο κλάδος των ΥΚΕ που ασχολείται με το ζήτημα της έμφυλης βίας ονομάζεται: «Οικογένεια και Παιδί». «**Οικογένεια**» και «**Παιδί**». **Καμία αναφορά στη «Γυναίκα» ή στο «Φύλο»**. Και το επισημαίνω αυτό γιατί οι λέξεις και οι έννοιες είναι αυτές που **σηματοδοτούν** τις αξίες και τις πολιτικές μας. Στην προκειμένη περίπτωση, το σημαινόμενο είναι ότι η έμφαση δίνεται στην προστασία της οικογένειας και του παιδιού. Και αν η προστασία του παιδιού αποτελεί, που σαφώς και αποτελεί, προτεραιότητα για τις ΥΚΕ, αποτελεί και η οικογένεια μια τέτοια προτεραιότητα, μια αυταξία που πρέπει πάση θυσία να διατηρηθεί, ιδίως μάλιστα όταν μια τέτοια οικογένεια περικλείει νοσηρές συμπεριφορές, εγκληματικές πράξεις; Και είναι δυνατόν μια τέτοια οικογένεια, να έχει μεγαλύτερη σημασία, από τις ίδιες τις μονάδες που την αποτελούν και, για να λέμε και τα πράγματα με το όνομά τους, **από τις ίδιες τις γυναίκες οι οποίες υφίστανται βία**;

Αν, συνεπώς, μας ενδιαφέρει να προσεγγίσουμε τη βία κατά των γυναικών ως τέτοια, ως βία δηλαδή με βάση το φύλο, θα πρέπει κατ' αρχάς να το δηλώσουμε. Και στη συνέχεια θα πρέπει να **αποσυνδέσουμε τη βία που ασκείται εντός της οικογένειας με ζητήματα οικογενειακού δικαίου**, όπως π.χ. το διαζύγιο ή την ανάθεση της γονικής μέριμνας. Μπορεί συχνά η βία να είναι αποτελεί ένα ιδιαίτερα σοβαρό λόγο διαζυγίου, αλλά σε κάθε περίπτωση όταν διαπιστώνεται η ύπαρξή της, τότε θα πρέπει να αυτονομείται, να τυγχάνει χωριστής διαχείρισης, να αντιμετωπίζεται ως έγκλημα. Και υπογραμμίζω, όταν μιλάμε για βία, **δεν μιλάμε** μόνο για τη σωματική βία: βία συνιστά και η ψυχολογική, η σεξουαλική, η οικονομική βία. Τέτοιες μορφές και εκφάνσεις της βίας **δεν** θα πρέπει να

παραγνωρίζονται ή να συσκοτίζονται για το λόγο ότι εκλαμβάνονται απλώς ως οικογενειακές διαφορές οι οποίες μπορούν να επιλυθούν στο δικαστήριο.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό, να επισημάνω το εξής: Η κυπριακή έννομη τάξη και η θεσμική πλαισίωσή της έδωσε διαχρονικά έμφαση στην ενδοοικογενειακή βία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, αφενός, όπως προαναφέρθηκε, να θεωρείται ότι αυτό που προστατεύεται είναι η οικογένεια και όχι οι μονάδες της, και αφετέρου να λανθάνουν της προσοχής άλλα φαινόμενα βίας, παρενόχλησης και εκμετάλλευσης γυναικών που συμβαίνουν εκτός οικογενειακού πλαισίου. Με τις εξελίξεις, ωστόσο, στο διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, αυτό θα πρέπει να αλλάξει: η βία κατά των γυναικών θα πρέπει να αντιμετωπίζεται **συνολικά, με οριζόντια μέτρα** πρόληψης, ανίχνευσης, καταγραφής, αντιμετώπισης και προστασίας.

Συνεπώς και οι ίδιες οι ΥΚΕ θα πρέπει να επαναξιολογήσουν τον τρόπο παρέμβασής τους, ο οποίος είναι σήμερα **πολύ περιορισμένος**, αφού αφορά κυρίως σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, που εκδηλώνονται είτε σε οικογένειες χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων που παρακολουθούνται από τις Υπηρεσίες, είτε σε υποθέσεις για τις οποίες ζητείται παρέμβαση από το δικαστήριο, είτε σε περιπτώσεις που η βία παίρνει τραγικές διαστάσεις, όπως όταν δολοφονούνται γυναίκες από τους συντρόφους τους και ανακύπτει ανάγκη κηδεμονίας των παιδιών. Οι παρεμβάσεις, όμως, αυτού του είδους όχι μόνο δεν καλύπτουν τις απαιτήσεις που τίθενται σε διεθνές νομικό επίπεδο, αλλά ενδέχεται και να συντηρούν το στερεότυπο ότι βία ασκείται γραμμικά σε κοινωνικά αποκλεισμένες οικογένειες. Γνωρίζουμε καλά ότι **αυτό δεν ισχύει** και ότι βία ασκείται **από και εις βάρος προσώπων όλων των οικονομικών, μορφωτικών και κοινωνικών επιπέδων – από άτομα συχνά υπεράνω υποψίας**.

Φυσικά, το γεγονός ότι **απουσιάζει από την ευρύτερη κοινωνία** οποιαδήποτε συντονισμένη πολιτική ανίχνευσης της έμφυλης βίας επηρεάζει την επάρκεια και την αποδοτικότητα και των ΥΚΕ, εναποθέτοντας μεγάλο βάρος στην ευσυνειδησία και την ευαισθησία των λειτουργών. Είναι γι αυτό που απαιτείται μια νέα στρατηγική ανίχνευσης

των περιστατικών βίας, που θα αγγίζει το σύνολο του πληθυσμού, και όχι μόνο τον πληθυσμό που ελέγχεται από τις ΥΚΕ. Και που θα διευρύνει το ενδιαφέρον του κράτους, ώστε να χωρεί πέραν του οικογενειακού χώρου και ειδικότερες, ιδιαίτερα ευάλωτες κατηγορίες γυναικών, όπως οι μετανάστριες, οι ηλικιωμένες, οι γυναίκες με αναπηρία.

Ταυτόχρονα, είναι απαραίτητο να κατοχυρωθεί ένας τρόπος διατμηματικής συνεργασίας για έγκαιρη παρέμβαση, ιδίως στις περιπτώσεις άμεσου σοβαρού κινδύνου για τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα. Για να γίνει αυτό, ωστόσο, πρέπει να προηγείται αξιολόγηση της επικινδυνότητας των περιστατικών, η οποία προϋποθέτει ιδίως: (α) καλή γνώση του ιστορικού της υπόθεσης και, ειδικότερα του δράστη, (β) ανάλυση προηγούμενων συμπεριφορών ή μοτίβων συμπεριφοράς, ιδίως όταν σε αυτά δεν εμπεριέχεται σωματική βία αλλά άλλες λιγότερο ευδιάκριτες εκφάνσεις βίας, (γ) προσδιορισμό τους κινδύνου επανάληψης μιας συμπεριφοράς και (δ) εξωγενείς παράγοντες που αυξάνουν τον κίνδυνο έξαρσης της βίας, όταν, π.χ. η γυναίκα αποφασίζει να εγκαταλείψει το βίαιο σύντροφό της ή όταν τερματίζεται η κράτηση δράστη βίας.

Απαραίτητος όρος για την επιτυχία του μοντέλου αυτού είναι η σωστή, επισταμένη και αποτελεσματική διατμηματική συνεργασία η οποία να είναι απαλλαγμένη από γραφειοκρατικές ή άλλες αγκυλώσεις. Παράλληλα, απαιτείται ένα ενιαίο σύστημα καταγραφής των περιστατικών βίας και των χαρακτηριστικών που τα συνθέτουν – ας μην ξεχνάμε: χωρίς καταγραφή δεν μπορεί να υπάρξει εικόνα για το εύρος, τη φύση, τη σοβαρότητα και τη συχνότητα του προβλήματος και να υπάρξει ανίχνευσή του.

Τέλος, είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι δομές υποστήριξης μιας γυναίκας, από το στάδιο της συνειδητοποίησης του γεγονότος ότι είναι θύμα βίας και της ενδυνάμωσής της, ώστε να επιλέξει να βγει από τον κύκλο της βίας ή και να συμμετάσχει στις ποινικές διαδικασίες για τιμωρία του δράστη και αποκατάσταση της ίδιας, μέχρι και το στάδιο της συναισθηματικής, οικονομικής και κοινωνικής σταθεροποίησής της. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε πως η πορεία μιας γυναίκας προς το τέλος της θυματοποίησής της δεν είναι εύκολη. Δεν είναι σταθερή και συνεχής, μπορεί να έχει παρεκκλίσεις, διακυμάνσεις και

ασυνέχειες, μπορεί μια γυναίκα να συναντά την εχθρική στάση των πιο στενών της παιδιών ή και τους δικούς της φόβους για τις πρακτικές δυσκολίες που θα συναντήσει.

Συνεπώς, είναι αναγκαίο μια γυναίκα να αισθανθεί ασφάλεια και να της παρασχεθούν όλες εκείνες οι υπηρεσίες συναισθηματικής υποστήριξης, ψυχολογικής αποκατάστασης, οικονομικής ανακούφισης, φροντίδας των παιδιών και συνεχούς ενδυνάμωσης κατά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, που θα της επιτρέψουν να πάει μπροστά.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να προλάβω το επιχείρημα ότι όλα τα πιο πάνω συνεπάγονται μεγάλη οικονομική επιβάρυνση για το κράτος, λέγοντας ότι έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε άλλες χώρες, αλλά και πρόσφατα σε ευρωπαϊκό επίπεδο για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Ισότητας Φύλου, αποδεικνύουν ότι **το κόστος της βίας**, συμπεριλαμβανομένων των ιατρικών δαπανών, των δικαστικών εξόδων, της απώλειας εισοδήματος, των συνεπειών στα παιδιά και των μακρόχρονων επιπτώσεων στην ψυχική υγεία, **είναι κατά πολύ μεγαλύτερο σε σχέση με τα χρήματα που απαιτούνται για τη δημιουργία θεσμών πρόληψης και αποτροπής της έμφυλης βίας.**

Γι αυτό, στο βαθμό που τους αντιστοιχεί, και οι ΥΚΕ οφείλουν να συμβάλουν στην έγκαιρη διάγνωση και ανίχνευση της βίας και στην πρώιμη αποτροπή της. Με την εκπαίδευση των λειτουργών τους, την αύξηση του επαγγελματισμού, της ετοιμότητας και της ευαισθησίας τους, με τη θεσμοθέτηση όπου χρειάζεται νέων διαδικασιών και οδηγιών, με τη στενή συνεργασία με συναρμόδιες υπηρεσίες, όπως είναι η Αστυνομία και οι Ιατρικές Υπηρεσίες, καθώς και οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα, και κυρίως με τη δημιουργική συμμετοχή τους στις διαδικασίες διαμόρφωσης ενός νέου, ολιστικού και ολοκληρωμένου πλαισίου καταπολέμησης όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών. Δική μας εισήγηση είναι η αυτονόμηση του θέματος της βίας κατά των γυναικών και ο καταρτισμός σχεδίου δράσης που να καλύπτει την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών και εκδηλώσεων της έμφυλης βίας.

Με αυτό τον τρόπο, θα δοθούν τρία χωριστά, μα εξίσου σημαντικά, μηνύματα με τρεις διαφορετικούς αποδέχτες: 1. Προς τις ίδιες τις γυναίκες: Ότι δεν είναι μόνες, δεν είναι αβοήθητες και δεν έχουν οι ίδιες την ευθύνη να προστατευθούν και να κυνηγήσουν τους θύτες τους 2. Προς τους θύτες: ότι η βία δεν είναι αποδεκτή, δεν είναι ανεκτή, αλλά αντιμετωπίζεται και τιμωρείται, και 3. Προς την κοινωνία: Ότι η βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση, ούτε αφορά κάποιους άλλους, αλλά μας αφορά όλους και πρωτίστως την πολιτεία και τους θεσμούς της.

Σας ευχαριστώ.